

zései csak egy kis területet foglalnak el. Igaz, ezeket a Csoma halálát követő egy évszázadon át elfogadták, és a mai napig is idézik.

IRODALOM

- Beal, Samuel (1884): *Si-yu-ki, Buddhist Records of the Western World. Trübners Oriental Series.* Trübner, London
- Bernbaum, Edwin (1986): *The Mythic Journey and Its Symbolism: A Study of the Development of Buddhist Guidebooks to Śambhala in Relation to their Antecedents in Hindu Mythology,* Phd dissertation, University of California, Berkeley
- Csoma de Kőrös, Alexander (1833): Note on the Origin of the Kāla-Chakra and Adī-Buddha Systems. *Journal of the Asiatic Society of Bengal.* 2, 57–59.
- Csoma de Kőrös, Alexander (1834): *A Grammar of the Tibetan Language in English.* Baptist Mission Press, Calcutta
- Csoma de Kőrös, Alexander (1838): Enumeration of Historical and Grammatical Works to Be Met with in Tibet. *Journal of the Asiatic Society of Bengal.* 7, 2, 147–152.
- Duka, Theodore (1885): *Life and Works of Alexander*

Kulcsszavak: *tibeti buddhista irodalom, Kőrösi Csoma Sándor; tantrikus irodalom, tibeti időszámítás, Sambhala mítosz*

- Csoma de Kőrös. Trübners Oriental Series.* Trübner, London
- Newman, John (1987): *The Outer Wheel of Time: Vajrayāna Buddhist Cosmology in the Kālacakra-tantra.* Phd dissertation. University of Wisconsin, Madison,
- Newman, John (1998a): Islam in the Kālacakra-tantra. *Journal of the International Association of Buddhist Studies.* 21, 2, 311–371.
- Newman, John (1998b): The Epoch of the Kālacakra-tantra. *Indo-Iranian Journal.* 41, 319–349.
- Newman, John (1996): Itineraries to Sambhala. In: Cabezon, José I. – Jackson, Roger R.: *Tibetan Literature: Studies in Genre.* Snow Lion, New York, 485–499.
- Pelliot, Paul (1913): Le cycle sexagenaire dans la chronologie tibétaine. *Journal Asiatique.* 11, 633–667.
- Wylie, Turrel W. (1962): *The Geography of Tibet According to the 'Dzam-gling-rgyas-bshad.* Serie Orientale Roma 25. Istituto Italiano per il Medio ed Estremo Oriente, Rome

A Világemlékezet részévé vált az MTAK Csoma-archívuma

A Keleti Gyűjtemény egyik felbecsülhetetlen kincse, a tibetisztika megalapítójának, Kőrösi Csoma Sándornak a hagyatéka (kéziratok és könyvek), valamint a hozzá kapcsolódó 19–20. századi gyűjtemény felkerült az UNESCO Világemlékezet listájára.

A Világörökséghez némileg hasonló, széleskörű ismertséget biztosító Világemlékezet listára a tagországokban fellelhető egyetemes értékkel bíró ritka és veszélyeztetett, írott vagy audiovizuális dokumentumok, gyűjtemények kerülhetnek fel akkor, ha a két évente ülésező Nemzetközi Tanácsadó Bizottság szerint megfelelnek a kiválasztás kritériumainak. Az UNESCO 1992-ben azért hirdette meg ezt a programot, hogy regisztrálja és megőrizze a pusztulástól a világ szellemi örökségét, amely hűen tükrözi a nyelvek, népek és kultúrák sokszínűségét, s amely ugyanakkor rendkívül sérülékeny. A 2008-as jelölések alapján végül negyven ország harmincöt dokumentumával, illetve gyűjteményével bővült 2009-ben a lista, amelynek immár 193 tagja van, s ebből öt képviseli hazánkat.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Csoma-archívuma az alábbi kéziratok és nyomtatott dokumentumok átfogó gyűjteménye:

1. Az öt művet tartalmazó négy ún. Alexander-könyv, amelyekben Csoma kérésére mesterei a tibeti irodalom és tudományos

ság egy-egy területét összegezték annak valamely alapműve nyomán, illetve a tibeti műveltség és vallásosság kapcsán feltett kérdéseire válaszoltak. Értéküket elsősorban az adja, hogy egyediek, mert személyesen Csoma számára készültek.

- ii. 32 tibeti nyomtatott, illetve kéziratos mű, illetve kéziratos, amelyeket Csoma másoltatott vagy vásárolt
- iii. Csoma levelezése (közel kétszázötven levél, közülük huszonhat Csomától)
- iv. Csoma első életrajzírójának, Duka Tivadarnak (1825–1908) Kőrösi Csomával kapcsolatos gyűjteménye
- v. Kőrösi Csoma életével és munkásságával kapcsolatos kortárs és modern dokumentumok

A nevezést és az anyag bemutatását nagyban segítette, hogy már 2006-ban elkészült az MTAK Keleti Gyűjteménye gondozásában a Kőrösi Csoma Sándornak és gyűjteményének szentelt honlap (<http://csoma.mtak.hu>), illetve megtörtént az ide tartozó könyvek és kéziratok online katalógizálása is.

Reméljük, hogy a Világemlékezet listára való bejegyzés valóban hosszú távon elősegíti e páratlan gyűjtemény fennmaradását, konzerválását, sőt a jobb hozzáférés érdekében történő, teljes körű digitalizálását is, hiszen nem hallgathatjuk el, hogy a dokumentumok jelentős része állományvédelmi beavatkozásra szorul.